

DOSTOPNOST PROSTOROV IN UČNIH GRADIV ZA SLEPE

Borut Pogačnik

Matej Žnuderl

Foto: B.P. – ZIFS 2025

Matej Žnuderl, predsednik **Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije**, je vedno odličen sogovornik, zato pri njemu ni teme, kjer bi varčeval z odgovori ali pa mu ne bi bila toliko poznana, zlasti kar zadeva **invalidsko varstvo** in še posebej **odnos družbe do slepih in slabovidnih**. Tudi v sredini oddaji **Odrpta dlan**, 15. januarja 2025, smo se z njim pogovarjali o številnih težavah, pa tudi veselih temah, ki zadevajo **senzorne invalide**, še zlasti slepe.

Ker smo na začetku januarja obeležili **Svetovni dan brajice – pisave za slepe**, smo tej tematiki namenili več pozornosti. Še zlasti je bil zanimiv izlet v zgodovino razvoja te pisave, ki letos praznuje tudi 200. letnico uporabe. Francoski dijak **Louis Braille**, ki je to izumil, je bil pri svojem ravnatelju zelo čislán, vendar pa je ob skorajšnji zamenjavi, nova oseba na tem mestu takšno pisavo takoj prepovedala. Francosko vojno ministrstvo je že dalj časa razmišljalo, kako bi lahko iznašli pisavo, ki je ne bi bilo potrebno brati s pomočjo svetilke, ampak v temi, brez da bi opozarjali na svoj položaj na fronti. In tako sta se našla ponudba in povpraševanje, kot bi lahko danes to poimenovali.

Pregled slovenske brajice po črkah bomo objavili v naslednji številki.

Tudi Matej Žnuderl, ki **ni slep od rojstva**, ampak je oslepel kasneje, se je z **brajico dokaj kmalu seznanil**, jo tudi znal brati, vendar se mu je zdelo, da je zanj v obdobju študija takšno branje počasno, pa tudi primernih učbenikov za to takrat ni bilo. Študij psihologije je končal s pomočjo posnetih predavanj in ob pomoči kolegov s študija.

V oddaji pa smo se dotaknili tudi **aktualnih tem**, kot je **dostopnost prostorov**, pa tudi **učnih gradiv za slepe**, ki ne sledijo času, kar sporočamo tudi v enem od člankov v tej številki. O prostorski dostopnosti smo v naših oddajah že veliko govorili, dejstvo pa je, da za invalide, še manj pa za senzorno ovirane, tega ne bo mogoče uresničiti do konca tega leta, čeprav se že 15 let ve, da bi morala takšna dostopnost biti na voljo v letu 2025. Podobno je z **javnim prevozom**, kjer pa je letnica 2023, že tudi presežena.

Poslušalcem je zastavil tudi tri didaktična vprašanja, ki zadevajo brajico. Neverjetno je, da so poslušalci zelo hitro, ne samo prisluhnili vprašanju, ampak tudi nanje pravilno odgovorili. Poslušalko z Gorenjske, pa je zanimalo, če je res, da se kasneje oslepeli težko privadijo na branje brajice. Gost oddaje je to potrdil, vendar pa je povedal, da obstajajo tudi izjeme, kot so bile nekdanje tekstilne delavke, ki so znale že po otipu prstov razlikovati med različnimi vrstami blaga.

Sodobna znanost in umetna inteligenca bosta v bližnji prihodnosti omogočili slepim, da bodo preko tako imenovanih **pametnih očal** lahko bili seznanjeni, katera vrsta hrane je pred njimi in katera oseba je v njihovi družbi. Takšna »pametna« očala so že zdaj na voljo, vendar so dejavna z nekaj desetinkami sekunde zamude, kar pa seveda ni prav dobro, ker se lahko slepa oseba znajde pred oviro, ki jo ta in takšna očala zaznajo prepozno, prav zaradi časovnega zamika. Obravnavane teme kažejo, da Matej Žnuderl podrobno spremlja tudi vse inovacije s polja znanosti, ki so ta hip na voljo.

Zanimivi oddaji lahko prisluhnete v arhivu radia: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-matej-znuderl-zveza-drustev-slepih-in-slabovidnih>

SLEPOTA NI OVIRA ZA NJEGOVO DELOVANJE

Borut Pogačnik

Anton Žakelj, podpredsednik ZIFS in izvajalka Katja

Foto: S.B. – ZIFS 2025

Podpredsednik Združenja invalidov – Foruma Slovenije **Anton Žakelj**, se že nekaj časa nahaja v Domu starejših v Žireh, ker ima tako več možnosti in boljše pogoje za varnost v novem stanovanju. Kot je znano Anton Žakelj spada med **slepe intelektualce** in je tudi že dolga leta podpredsednik ZIFS. S pomočjo **elektronske brajeve vrstice** tudi prebira časopise ter spremlja dogajanje doma in po svetu. V novem domovanju ga je obiskala izvajalka posebnega socialnega programa **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja** Katja, ki bo tudi v prihodnje naša neposredna povezava s podpredsednikom. Mimogrede povejmo še, da so mu ob novem letu prišli čestitati tudi člani cerkvenega pevskega zbora, kjer se udeležuje že 60 let.

30 LET ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Andreja Markovič

ZDVIS se zavzema za pravice vojaških invalidov, domoljubje in ohranjanje zgodovinskega spomina

Foto: ZDVIS

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije (ZDVIS) je 19. decembra 2024, na dan ustanovne skupščine, s slavnostno prireditvijo v Kino Šiška v Ljubljani **obeležila 30. obletnico delovanja**. Predsednik **Janez Podržaj** je poudaril, da se zveza zavzema za **pravice vojaških invalidov, domoljubje in ohranjanje zgodovinskega spomina** ter se zahvalil državi, invalidskim, veteranskim in domoljubnim organizacijam ter drugim, ki podpirajo cilje zveze.

Slovesnost je potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednice Republike Slovenije **dr. Nataše Pirc Musar**, ki je prisotne pozdravila preko video nagovora in med drugim povedala: »Trdno moramo zagovarjati pridobitve in vrednote sodobne civilizacije, miroljubno reševanje sporov, spoštovanje človekovih pravic in svoboščin, humanost, solidarnost ter zavračanje nasilja in zločinov zoper človeštvo. Dialog, medsebojno razumevanje ter spoštovanje mednarodnega prava so edini način za ohranjanje dostojanstva, zaupanja, vrednot, človečnosti in nenazadnje razvoja celotnega planeta«.

Slavnostna govornica slovesnosti, ministrica za pravosodje **Andreja Katič**, je izrazila željo po miru v prihajajočem letu z zavedanjem, kako grozote vojne prizadenejo vse vpletene, še posebej civilne žrtve. Opozorila je, da je kljub trenutnim vojnam v bližini Evrope potrebno delovati za preprečitev nadaljnjih konfliktov, in spomnila, da zgodovina kaže, kako hitro lahko pride do vojn, če ne ravnamo odgovorno, ter da so evropske vrednote, kot so solidarnost, enakost in spoštovanje pravne države, ključne za prihodnost in mir in pri tem opozorila na nevarnost sovražnega govora.

Ob 30. obletnici je zveza pripravila **zbornik**, v katerem je **zbranih 26 pričevanj vojnih invalidk in invalidov**. Njihove zgodbe so dragocen vir zgodovinskega spomina in pomemben del razumevanja izkušenj, skozi katere so šli tisti, ki so se borili v vojnah, služili vojaški rok in trpeli posledice teh dogodkov.

V **kulturnem programu** pod taktirko **Silvane Knok** in **TV Medvode** so sodelovali recitatorja **Anica Horvat** in **Domen Valič** ter glasbeni trio **Bratje Jemc**. Posebno mesto je pripadlo **Partizanskemu pevskeemu zboru**, ki letos obeležuje 80 obletnico delovanja. V kulturnem programu so bile obeležene tudi druge pomembne obletnice in dogodki iz zgodovine vojnih invalidov, kot je **105. obletnica ustanovitve Združenja vojaških vojnih invalidov Kraljevine SHS** in **80. obletnica 140 kilometrov dolgega prenosa ranjencev iz bolnic Franje in bolnice Pavla na Notranjsko**, od koder so jih zavezniška letala odpeljala v bolnišnico v Italijo. To je najbrž največje humanitarno dejanje na evropskih tleh v času druge svetovne vojne.

**PREJELI SMO
VERIGA POD RADARJEM FIHO
Niko Kostjukovskij**

Pomoč pri poplavih avgusta 2023

Foto: arhiv ZIFS

Izvajalci posebnega socialnega programa **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja** ter člani združenja smo z osuplostjo in gnevom s strani vodstva združenja prejeli informacijo, da je FIHO za leto 2025 odobril združenju od zaprošenih 268.073,07 evrov samo 35,60%. Izračunali smo, da takšnega upada sredstev ni doživela nobena invalidska organizacija, ki ima za seboj že 29 let dela in naporov. In to v času, ko nas Loterija Slovenije obvešča, koliko sredstev je namenila za take programe. Lani smo naredili kar 11.467 ur, kar pomeni en sam evro in nekaj centov, je ocenjen nosilni program organizacije.

Še več: Po dostopnih podatkih je združenje še leta 2011 prejelo 134.242 evrov, po 14 letih pa vsako leto manj. Vse od tedaj pa do danes, pa so se sredstva zniževala, kljub izjemnemu angažmaju vseh, ki smo sodelovali pri pomoči v primeru epidemije **covida-19 leta 2020, poplavih 2023** in ostalih akcijah.

Izjemno izvežbana ekipa je že 20. marca 2020 priskočila na pomoč vsem tistim uporabnikom, ki zaradi epidemije niso mogli in smeli iz svojih domov, kar zadeva dostavo zdravil, hrane, pomoči pri transportu v zdravstvene domove in bolnišnice ter tudi pri pogrebih.

Zato nas je tudi Republiški štab za civilno zaščito uvrstil med dvanajst organizacij, ki so se najbolj izkazale v tem času. To je bil čas, ko so mnogi zaprli svoja vrata, mi smo pa z minimalnimi sredstvi oblikovali celo Dežurno psihosocialno službo in odprli vrata na široko vsem pomoči potrebnim. Za to delo nismo prejeli nobenega posebnega nadomestila, čeprav so po mojem prepričanju sredstva velikih organizacij morala ostati, saj tega, kar smo mi počeli, večina ni. V obdobju poplav smo tvegali tudi svoja življenja in zdravje. Spominjam se, decembra lani pokojne izvajalke gospe **Marjete Curhalek**, ki je skozi ves teden in tudi koncem tedna prispevala k reševanju imetja ter čiščenju številnih zgradb in stanovanj invalidov v času poplav.

Naše delo je ocenil tudi takratni Predsednik Republike Borut Pahor, ki nam je 27. decembra 2022 podelili tudi Zahvalo Predsednika Republike za našo neumorno delo. Predsednik dr. Danilo Türk pa 8. novembra 2010 Orden za zasluge, ko je bilo razvidno, da naš program Veriga, ki je takrat neumorno deloval že od leta 2002, prinaša izjemno pomoč uporabnikom-invalidom.

Ne moremo razumeti, da Fundacija FIHO tega ni opazila oziroma, da se je program Veriga znašel globoko pod radarjem te fundacije. Situacija je prav shizofrena, saj se nekaj podobnega dogaja tudi v Kaliforniji, kjer so znižali sredstva gasilcem, pozabili na vodo v hidrantih in se potem čudili, če je prišlo do takšne apokalipse.

O epidemijah, ki so na Kitajskem, Kongu itn. na pohodu, kot smo lahko slišali v sredstvih javnega obveščanja te dni, je pričakovati, da bo epidemija zanesljivo tudi v Evropi. Izvežbana ekipa Verige psihosocialne oskrbe in druženja bo spet priskočila na pomoč. Bo FIHO prisluhnil upravičenim argumentom?

UTRINEK IZ ZGODOVINE

Tiskovna konferenca s področja multiple skleroze

Foto: arhiv ZIFS, 2007

Zelo odmevna je bila predstavljena tiskovna konferenca s področja **multiple skleroze**, kjer so sodelovali vsi takratni akterji te z veze (od leve proti desni): Mateja de Reya, Alojz Ješelnik, Borut Pogačnik kot oblikovalec stikov z javnostmi, dr. Beatrika Končan, Štefan Kušar.

Takšne tiskovne konference so veliko pripomogle k ozaveščanju javnosti o invalidih in različnih vrstah invalidnosti. Mnogo predsodkov in stereotipov od leta 1994 pa do danes, smo na ta način in z radijskimi oddajami ter Sporočevalcem uspeli zmanjšati.

Vedeti je potrebno, da smo v 30. letih izvedli preko 2.000 radijskih oddaj z nekaj več gosti, ker sta na marsikatero oddajo prišla tudi dva ali celo trije. Vse to pa je na koncu prispevalo k temu, da **so lahko invalidi v Sloveniji veliko bolj prepoznavni**, kot pa so to bili pred letom 1994.

ALI JE SLEPIM IN SLABOVIDNIM OTROKOM RES OMOGOČENO ENAKOVREDNO VKLJUČEVANJE V ŠOLSKI SISTEM?

Znanje brajice je dragocena veščina

Foto: ZDSSS

Kako dragocena veščina je *znanje brajice*, sta povedala Alexis in Florijan, učenca 2. in 3. razreda v inkluziji:

»Berem rad in sem vesel, kadar si lahko sposodim knjigo. V knjižnici sem prebral vse štiri, ki sem jih imel na voljo. V šoli pa imam na voljo po tri različne knjige in se potem odločim, katero bom prinesel domov.« (Alexis, 8 let).

»Branje v brajici zame pomeni, da nisem odvisen od drugih in lahko berem enako kot moji vrstniki. Ko dobim svežo knjigo v brajici, me to zelo navduši, ker se sam odločim, kdaj se bom potopil v zgodbo. Rad hodim v Knjižnico za slepe in slabovidne Minke Skaberne.« (Florijan, 9 let).

Pomanjkanje dostopnega gradiva v brajici, ki ga navaja tudi mladi bralec Alexis, pa ni edina prepreka. Kljub temu, da živimo v družbi, ki se deklarativno zavzema za inkluzijo-vključevanje, pogosto pozabljamo na dejansko uresničevanje obljub: odločevalci namreč brajico vse prepogosto vidijo kot obrobno zadevo, ki zahteva posebej »ozko« financiranje in strokovni pristop, namesto da bi bila prepoznana kot **nepogrešljiv kanal, ki gradi most do enakopravnega sodelovanja v življenju skupnosti**. (vir: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije)

HALO, ZIFS...?

Poberki iz dežurne svetovalne službe

Pokličite nas na 041 381 679, vse dni v tednu med 8.00 in 21.00 uro ali povprašajte na info@zifs.si.

Dežurna svetovalna služba Združenja Invalidov – Foruma Slovenije deluje neprekinjeno vse dni že od 20. marca 2020 naprej in je v tem času pomagala že več kot tisoč ljudem.

Poberek iz dežurne svetovalne službe:

- Zadnjič smo se odzvali na vprašanja staršev glede zasvojenosti osnovnošolcev in srednješolcev z internetom ter tiho upali, da jih tudi pri nas prepovedo, ne pa da s pomočjo njih nekje celo modrujejo o načinih učenja rokopisa. Naučiti pisati se moramo v možganih in ne na ekranu. Center za pisanje je v možganski skorji. Sodeluje pa še dvanajst različnih delov možganov, nas je podrobno poučila znana nevrologinja in tudi že gostja naših oddaj prof. dr. Milica Kramberger.

Bralka nas je te dni obvestila, da pa so prepoved uporabe pametnih telefonov prav zdaj sprejeli v več kot dvesto milijonski Braziliji. Več kot pravilno in vredno čestitk!

- V zadnjem času - zadnjo soboto in v ponedeljek, 20. januarja, se spet pojavljajo klici brez razvidnih števil.

Ko pa sprejmemo takšen klic, pa je mogoče slišati samo globoko dihanje, kar nas sicer veseli, kar kaže na zdravo in živo osebo, vendar je iz tega težko razbrati, kaj klicatelja muči...?

PROTI LIKVIDACIJI CENTRA SLEPIH IN SLABOVIDNIH (CSS) Matej Žnuderl

Center slepih in slabovidnih d.o.o.

Foto: S.B. – ZIFS 2025

Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije se je v sredo, 15. januarja 2025, kot 2,005% lastnik invalidskega podjetja **Centra slepih in slabovidnih d.o.o.** udeležila zadevne skupščine.

Na skupščini je Zveza odločno nasprotovala sprejetju sklepa o takojšnji likvidaciji podjetja v 9 vsebinskih točkah, vendar zaradi svojega deleža skupaj z Občino Škofja Loka, ni bila uspešna.

Na pristojnega ministra za področje socialnega varstva, kamor spada tudi delovanja invalidskih podjetij bomo naslovili apel, da aktualni minister ne poda soglasja k sklepom o likvidaciji CSS d.o.o. Škofja Loka na podlagi 2. odstavka 58. člena Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

O POMEMBNOСТИ PISANJA LITERATURE Z ROKO

V oddaji **Dobro jutro** na TV SLO 1, boste lahko v sredo, 22. januarja 2025 ob 8.40 uri prisluhnili o pomenu pisanja z roko in o 23. januarja – **Mednarodnemu dnevu pisanja z roko**. Predstavljena bo tudi knjiga, sestavljena iz pisem **Dejana Ostermana**. Z Borutom Pogačnikom se bo pogovarjala voditeljica jutranje oddaje Špela Močnik.

PRISLUHNIMO TIŠINI: KDO BO POMAGAL OTROKOM? Vlasta Tifengraber

Foto: Prisluhnimo tišini

V zadnjih letih strokovnjaki opažajo skrb **vzbujajoče povečanje števila otrok z govorno-jezikovnimi težavami**. Pri pomoči imajo osrednjo vlogo **logopedi**, ki pomagajo odpravljati težave z govorom in jezikom, ter **surdopedagogi**, ki podpirajo **gluhe in naglušne osebe**. A pomanjkanje teh strokovnjakov postaja čedalje večji problem, ki vpliva na celoten sistem. Kakšne so rešitve in kaj lahko storijo starši, izveste v oddaji **Prisluhnimo tišini**.

Oddaja Prisluhnimo tišini bo na **sporedu v sredo, 22. januarja 2025, ob 15.35 uri na TV SLO 1**.

»MESNA POLICIJA« Zoran Radonjić »Žonki«

V 15. stoletju je od **Al-Andalusa** (arabske države na Pirenejskem polotoku, ki je nastala v začetku 8. stoletja, op. Z. R. »Žonki«) ostalo samo še **kraljestvo Granada**. Ogrožalo ga je najmočnejše zavezništvo v dotedanji zgodovini španskega krščanstva, ki se je spletlo s poroko **kastiljske kraljice Izabele** in **aragonskega kralja Ferdinanda II.** leta 1469... Zadnji arabski (mavrski) vladar Granade je bil **Boabdil**. Ferdinand in Izabela sta z 80 000 možmi 18 mesecev oblegala Granada, dokler januarja 1492 ni končno padla. Ta dogodek še danes proslavljajo povsod po Španiji... Ker je Boabdil predal ključe mesta Granade, sta bila Ferdinand in Izabela sprva velikodušna. Muslimanom sta dovolila ohraniti vero in običaje. Toda židje so bili prve žrtve. Štiri mesece po podpisu mirovne pogodbe so bili večinoma izgnani iz Španije. Španska vladarja sta kasneje prekršila tudi obljube, ki sta jih dala muslimanom. Leta 1502 je Ferdinand ukazal množični krst vseh muslimanov. Muslimani v Španiji nikoli niso silili kristjanov, naj se spreobrnejo. Mnogi tega niso prenesli. Tisti, ki se niso hoteli pokristjaniti, so **pobegnili v Sierra Nevada**... Verski svetovalec Izabele in Ferdinanda, **kardinal Francisco Jimenez de Cisneros** je bil tisti, ki je zapečatil usodo sožitja (Al-Andalus je v času arabske vladavine slovel po sožitju muslimanov, židov in kristjanov, op. Z. R. »Žonki«). Odločil se je, da to ni prav. Kot ustanovitelj inkvizicije je trdil, da dobri kristjani ne morejo živeti skupaj z »neverniki«... Španski oblastniki so uvedli zakone, s katerimi je življenje Mavrov postalo neznosno. Niso smeli govoriti arabsko, moliti k svojemu bogu, nositi tradicionalnih oblačil. Najbolj nenavadno pa je, da so morali jesti šunko. Kot je znano, se muslimanom (in židom) uživanje svinjine gnusi. Menda so morali imeti vedno odprta vrata hiš in v njih so morale na vidnem mestu viseti šunke. To je nadzirala **»mesna policija«**. Stražniki so jih gledali, ko so jedli šunko. Sklepali so, da so se muslimani, ki so jedli šunko, spreobrnil. Zato so se muslimani uprli. Nikamor niso mogli. Vse so izgubili. In prav to je hotel **Cisneros**. Uporniki so na Barrancu de la Sangre doživeli poraz. Izročilo pravi, da je bila reka Barranco de la Sangre (»Dolina krvi«) rdeča od krvi... V Španiji je prevladala ena vera in ena rasa.

(Islamska zgodovina Evrope, filmska dokumentarna serija, 2. del, BBC, 2004, režija Paul Sapin, prevod Vesna Žagar, priredil Z. R. »Žonki«)

AKTIVEN DAN V ORMOŽU

Katarina Lukešević

Druženje v Ormožu

Foto: A.P. – ZIFS 2025

Za starejše, invalide in ostale ranljive skupine, je zelo pomembno, da se dnevno družijo, povezujejo in izmenjujejo izkušnje. Ker je **osamljenost** pogost občutek pri starejših, da so sami, je namen programa **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja** zmanjšati njihovo osamljenost z rednimi obiski in tudi obveznimi sprehodi. Izvajalca Anton in Slava sta bila tokrat v Ormožu kjer sta se pogovarjal in družila s svojimi uporabniki. Sama pravita, da so to njuni prijatelji.

TABEA DOLŽAN ČETRTO V TORINU

Drago Perko

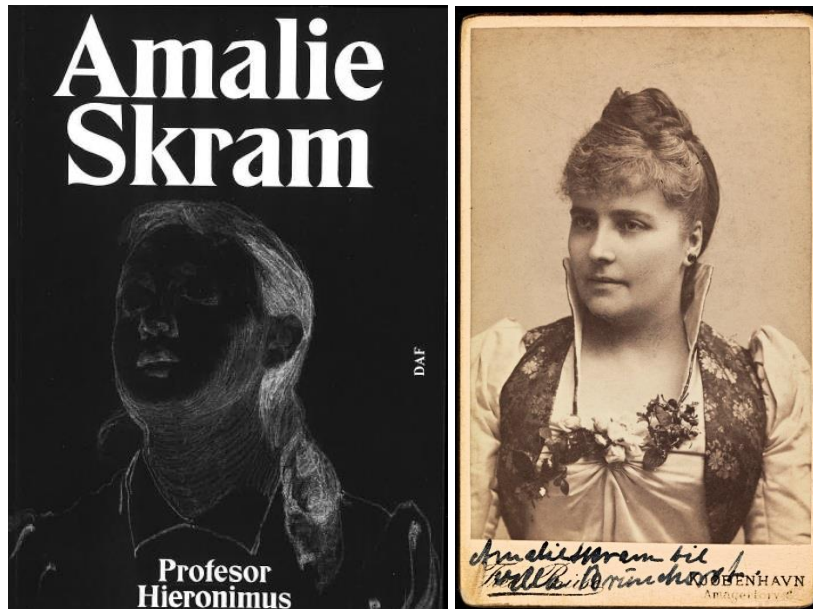
Tabea Dolžan

Foto: Sportida

V petek, 17. januarja 2025, je na univerzijadi v Italiji nastopila tudi **smučarska tekačica Tabea Dolžan**. V finalu klasičnega šprinta je ob obilici smole in dveh padcih **zasedla izvrstno četrto mesto**, za kar ji čestitamo. Čestitke tudi trenerju Eriku Raduhi. Tabea je s tem končala nastop na letošnji univerzijadi. Tabea študira na programu Velnes na Višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem Bled, je članica Nordijskega društva Rateče – Planica.

V tej sezoni je pred 20-letni Tabeo še nekaj tekmovalnih izzivov: tekmovala bo na dveh svetovnih prvenstvih: najprej na 10-kilometrski razdalji klasično (12. februarja v Toblachu), za tem pa 4. in 5. marca sledi še svetovno prvenstvo v Trondheimu, kjer se bo preizkusila v klasičnem sprintu.

KNJIŽNA NOVOST
PROFESOR ZLA
Borut Pogačnik

Založba DAF, strani 279, 15 eur Foto: ZIFS

Čeprav je bil krajši roman **Profesor Hieronimus** pisan v zadnjem desetletju 19. stoletja in opisuje resnično in dobesedno kalvarijo avtorice, ki jo mož mehko prisili v psihiatrično zdravljenje, da bi se je odkrižal. Glavna protagonistka romana – Elsa Kant, kmalu to tudi sama spozna. Po nekaj tednih prisilnega ležanja na zaprtem oddelku ene od danskih psihiatričnih klinik, pa je zlasti pomembna aktualnost zgodbe v tem času in prostoru!

V času mojega študija psihoterapije na Medicinski fakultete Univerze v Ljubljani, mi je takrat zelo znan in visoko pozicioniran psihiater, razkril malo skrivnost, da takšne želje obletavajo tudi naše »pomembne« posameznike s sfer politike, šoubiznisa in gospodarstva. Zlasti in predvsem, če se žele posvetiti mlajšim gospodičnam...

Profesor Hieronimus pa ni Anonimus, ampak je avtorica zelo dobro in natančno opisala tamkajšnjega predstojnika, ki »zdravi« tako, da ne zdravi, ampak naj bi že njegova prisotnost vlivala takšno strahospoštovanje, da se ga niso bali samo ubogi pacienti, ampak celotno osebje klinike.

In prav glavna junakinja romana, takšno obliko zdravljenja hitro zazna ter mu to naravnost pove. S tem si je še poslabšala svoj položaj. Kakor koli, tiranskim narcisom strežejo lahko samo ubogljiva bitja z gumijastimi hrbtenicami.

Opis prisilnih načinov ležanja, brez nikakršnih osebnih predmetov, odpiranja in ne pošiljanja pisem, je metoda zapora. Posebej še, ker »profesor« ne zna niti postavljati diagnoz, kaj šele zdraviti. Vendar je oseba z resničnim imenom in priimkom, po izidu romana, dala ostavko, kar je sicer (pre)mila kazen za takšna grozodejstva.

Verjetno se še najdejo tovrstni psihiatri tudi v našem času, ki so sicer sami potrebni zdravljenja, a kdo bo nadzornik nadzornikom?

Upajmo, da roman kmalu izide tudi v slovenščini. Do takrat pa lahko preberete knjigo v hrvaščini, v katero jo je iz norveščine prevedla Anja Majnarić.

NOVOGORIŠKI VDC DOBRO DELUJE

Sonja Šuligoj

V programe so vključeni samo uporabniki z motnjo v duševnem razvoju Foto: VDC NG

V Goriškem centru, Enoti Solkan, Stanovanjski skupini Ledine in Centru Trnovo so vključeni v programe samo uporabniki z motnjo v duševnem razvoju.

V **Goriškem centru** je v program Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji vključenih **43 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju**. Struktura pa je naslednja: **2** uporabniki z motnjo v duševnem razvoju sta kot integrirani zaposleni uporabniki vključeni v zaposlitev v zunanjih organizacijah, in sicer v Domu upokojujencev Gradišče in Bolnišnica Franca Drganca Šempeter, **1** uporabnik z motnjo v duševnem razvoju je integrirani zaposleni v OBI-ju. **2** uporabnika z motno v duševnem razvoju pa sta integrirano zaposlena v OBI-ju in kombinirano delata tudi v delavnici zavoda. V program Institucionalnega varstva je v bivalne enote vključenih **24** uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju.

V **Enoti Solkan** pa je vključenih **26 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju** v program Vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji.

V **Stanovanjski skupini Ledine** je nastanjenih **5 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju**, ki so vključeni v Institucionalno varstvo in program Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji v Enoti Solkan.

V **Centru Trnovo** je nastanjenih **20 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju**, vključenih v oba programa.

V **Enoti Stara gora** je nastanjenih **55 uporabnikov**, in sicer 15 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju in 40 uporabnikov s pridobljeno možgansko poškodbo.

V program Vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji je vključenih 45 uporabnikov, in sicer 10 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju in 35 uporabnikov s pridobljeno možgansko poškodbo. V program Institucionalnega varstva pa je vključenih 55 uporabnikov, in sicer 15 uporabnikov z motnjo v duševnem razvoju in 40 uporabnikov s pridobljeno možgansko poškodbo.

Danes je tako skupaj v obeh programih stanje naslednje: vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji. **139 uporabnikov**: 104 z motnjo v duševnem razvoju, 35 s pridobljeno možgansko poškodbo ter v institucionalno varstvo **104 uporabnikov**: 64 z motnjo v duševnem razvoju, 40 s pridobljeno možgansko poškodbo.

PRISLUHNIMO TIŠINI: SVET DRUGAČNOSTI – PRILOŽNOST ZA NAVDIH Vlasta Tifengraber

Foto: Prisluhnimo tišini

Predstavljamo vam ganljive in navdihujoče zgodbe članov **Medobčinskega društva gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče**. Spoznajte **Saro Rotar**, ki glasno zastopa pravice gluhih vzgojiteljic, **Branka Brumca**, ki si kljub oviram srčno želi postati **voznik tovornjaka**, **Dejana Tomašiča**, ki je svojo pot **od peka do mesarja** tlakoval z vztrajnostjo, in **Andrejo Tomašič**, ki dokazuje, da je **kljub gluhoti in slabovidnosti** mogoče živeti polno in bogato življenje. To so zgodbe o neomajni volji, vztrajnosti in želji po enakopravnosti.

Oddaja Prisluhnimo tišini bo na **sporedu v sredo, 29. januarja 2025, ob 15.40 uri na TV SLO 1.**

JERNEJ SLIVNIK DO ZLATE MEDALJE Drago Perko

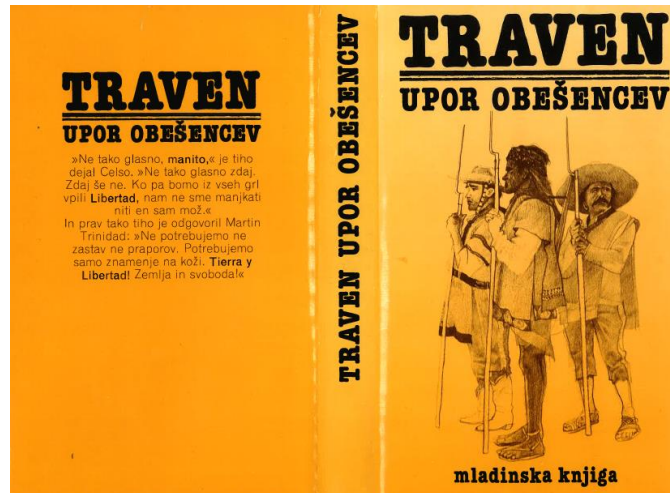

Jernej Slivnik

Foto: zsis.si

Slovenski parasmučar **Jernej Slivnik** je na univerzijadi v Torinu osvojil še drugo medaljo. Po četrtku in srebru v superveleslalomu je v soboto, 18. januarja 2025, postal **prvak v veleslalomu**. Slivnik je danes vodil že po prvi vožnji, v drugi pa ohranil prednost in za 11 stotink prehitel Nicolasa Bisquertta Hudsona iz Čila, tretje mesto je zasedel Nemeč Leon Elias Gensert. SP za parasmučarje bo Maribor gostil med 4. in 11. februarjem 2025.

**KNJIGE VABIJO
UPORI IN REVOLUCIJA
Borut Pogačnik**

Založba MK, strani 325

Foto: ZIFS

B. Traven (imena mu še danes ne vemo) je bil nadvse skrivnosten avtor za katerega se tudi ne ve povsem točno, kdaj in kje je bil rojen. Imel je veliko različnih psevdonomov in cele vrsta držav, se je potegovala za njegovo matično domovino. Ne boste verjeli, celo družina Traven iz vasice Utik na drugi strani Rašice, je bila ena izmed tistih, ki so menile, da je njihov rodbinski član. Sicer pa domnevajo, da naj bi bil rojen leta 1890 ter umrl leta 1969. Po nekaterih podatkih ga imajo za nemško-mehiškega pisatelja, ker naj bi migriral v Mehiko.

Upor obešencev je eno pomembnih njegovih del, ki je izšlo leta 1936, in v njem zelo podrobno opisuje mehiško pokrajino, zato je verjeti, da je moral preživeti, kar precejšen del življenja tudi v Mehiki. Stil njegovega pisanja je mogoče umestiti v stil Jacka Londona in tudi Karla Maya, čeprav gre vsaj pri tem njegovem delu za velik odmik, zlasti od Karla Maya, ki je črpal izključno iz fantazije, medtem ko je Travnova fikcija zelo blizu resničnim okoliščinam takratne razslojene mehiške družbe. Obešenci niso kakšne že pokojne osebe, ampak so jih veliki trgovci z lesom obešali čez noč kot novodobne sužnje, ko se jim je zdelo, da so posekali premalo dragocenih debel, s katerimi so ti trgovci zelo dobro služili. Večina teh delavcev je bila prisiljena v tovrstno izkoriščanje, ker so podpisali, čeprav večinoma nepismeni, zadolžnice, kjer so postali plen tovrstnih posestnikov. Na dan je moral vsakdo s preprosto sekiro posekati kar štiri kubične metre lesa, kar je bilo praktično nemogoče in se mu je tako njegova »zadolžitev« samo povečevala.

Podrobneje opisuje družino Indijanca iz plemena Tsotsil Candida Castro in ženo Marcelino ter njuna dva otroka. In prav Marcelinina bolezen, ki je zdravnik ni ozdravil, je bila vzrok zadolžitve, ki jo je moral odslužiti Candido s svojima otrokoma, čeprav je ženo mestni zdravnik pustil umreti. Candidu se je kasneje pridružila tudi sestra, ki je prostovoljno šla skupaj z njim ter obema nečakoma v sužnjeposestniško razmerje prekupčevalcev in trgovcev z lesom, ki so sleherni dan pretepali in razmesarjali kožo svojih sužnjev, zaradi čim večjega profita pri lesu podrlih in obdelanih debel ekvatorialnega lesa, ki je že takrat imel visoko ceno.

Izjemne oblike izkoriščanja, zlorab in fizičnega uničevanja, so v delu opisane tako precizno, da ostaja brez dvoma pisateljeva izkušnja z načini popolnega izničenja človeka, čeprav v prvi polovici civilizacijskega 20. stoletja. Upor je vzniknil, za naša pričakovanja zelo počasi, ko delavci praktično tudi fizično niso bili več sposobni izpolnjevati pričakovanja kapitalistov. Kot pove ena od oseb v tej knjigi – Martin Trinidad: »Vse to nam nič ni mar. Zunaj ne ve nihče za nas. Na nikogar ne bomo čakali. Če hočemo dobiti zemljo in svobodo, si ju moramo zaslužiti in se bojevati. Četudi bi izmed nas vseh ostal samo eden in bi imel svojo njivo v miru in nobenega tirana nad sabo, ne bi bil naš boj zaman. Ne živimo na zemlji, da bi ubogali, tlačanili in bili za to še tepeni.«

Kako je potekal upor in kako so na koncu glavni protagonisti končali, pa je verjetno potrebno zamolčati, da boste segli po tej knjigi, ki se še vedno dobi v vsakem slovenskem antikvariatu ter seveda knjižnici, čeprav je že več kot 40 let od njegove izdaje. Delo je odlično prevedel Božidar Pahor.

IMELI SMO LJUDI...
JOŽE OCVIRK
Borut Pogačnik

Jože Ocvirk

Foto: arhiv ZIFS

V četrtek, 16. januarja 2025, smo se ljubljanskih Žalah poslovili od **Jožeta Ocvirka**, dolgoletnega člana Združenja invalidov – Foruma Slovenije in predsednika Društva za zdravje naroda.

Vedeli smo, da je imel v zadnjih letih več zdravstvenih težav, vendar smo skupaj z njim upali, da bo kmalu ozdravel. Še lani decembra smo se pogovarjali, da bi nas obiskal na društvu, saj v Ljubljano iz bližine Kranja ni mogel več sam voziti, ampak so ga vozili domači.

Spremljal je vse reforme na področju zdravstva in imel veliko predlogov, s katerimi je njegovo društvu tudi sproti seznanjalo Ministrstvo za zdravje. Še posebej je cenil Kliniko Medicor iz Izole, kjer je bil tudi sam pred leti operiran, zato mu niso bile tuje tudi težave srčnih bolnikov.

Njegova življenjska pot je bila zelo pisana. Na koncu svoje karierni poti je bil tudi direktor Tiskarne Slovenija v Ljubljani, kjer se je srečeval s številnimi težavami, saj je grafična industrija, tako kot tekstilna, počasi v Sloveniji izumirala. Verjetno je tudi reševanje takšnih problemov zahtevalo svoj davek na srcu.

Nikoli ni na veliko razpravljal o osebnih in drugih težavah. Pred leti mu je umrla tudi soproga, s katero je bil vse življenje močno povezan. Njene zadnje dneve v bolnišnici na Golniku je spremljal in delil njeno trpljenje.

Jože Ocvirk je dobro poznal naš program Veriga psihosocialne oskrbe in druženja, v katerem je tudi nekaj časa sodeloval, še bolj pa spremljal in bil radosten, ker smo uspeli obiskovati toliko pomoči potrebnih na terenu.

Kljub temu, da je že nekaj časa bolehal, pa je njegova smrt bila za vse prijatelje in znance dokaj nenadna, ker je bil poln optimizma in veselih pričakovanj do leta 2025, ki smo ga komaj pričeli, Jožetova zvezda pa je že na začetku ugasnila. Ostal pa nam bo v svetlem spominu, kot stotine drugih članov in članic ZIFS, ki so popestrili naše življenje in delo!

KAMP NA ROGLI

Smučarski kamp na Rogli

Foto: ZPS

Zveza paraplegikov Slovenije letos na Rogli organizira že **16. smučarski kamp za slovenske paraplegike**. Kamp bo potekal med 28. in 30. januarjem 2025. Za več informacij vam je na voljo **vodja kampa Gregor Gračner** (041 630 782). Na tem mestu tudi iskreno vabilo, da se nam na Rogli pridružite, kjer boste lahko s prve roke izvedeli navdihujoče **zgodbe parasmučarjev**, ki dokazujejo, da so ovire le in samo v glavi.

in udeleženci se bodo zbrali na Rogli v torek, 28. januarja, kjer bodo smučali tudi v sredo, 29. januarja. Kamp se bo sklenil 30. januarja že s tradicionalno veleslalomsko tekmo (na smučišču Jasa med 9.00 in 12.00), ki si jo bodo ogledali tudi udeleženci že 2. smučarskega tabora za družine. Omenjeni tabor Zveza za šport invalidov Slovenije-Slovenski paralimpijski komite organizira tudi na osnovi naših dolgoletnih izkušenj dobre prakse, ki jih je Zveza paraplegikov Slovenije delila z Zvezo za šport invalidov Slovenije-Slovenskim paralimpijskim komitejem.

»Zanimanje za kamp je veliko, kampa na Rogli se bo udeležilo **več kot 20 smučark in smučarjev**, kar le še pritrjuje dejstvu, kako pomembni so taki dogodki. Od prej omenjenih 20 je kar sedem takih, ki bodo **prvič smučali na monoskiju** in se bodo tudi prvič spustili po belih strminah,« pravi organizator kampa Gregor Gračner, referent za šport pri Zvezi paraplegikov Slovenije, ki ne skriva navdušenja nad dejstvom, da vlada dobro zanimanje za kamp na Rogli.

»Upravičeno smo ponosni, da je v vseh teh letih kampa omogočili več kot 60 paraplegikom, da so se prav na našem kampu prvič preizkusili v smučanju. Veseli nas tudi to, da se vsaj eden paraplegik na leto odloči za nakup monoskija, kar v praksi pomeni, da ne smuča ne na našem kampu, ampak še nekajkrat na leto. To pa je tudi naš namen. Prepričan sem, da se bo med vsemi temi, ki začenjajo na novo, našel tudi nekdo, ki se bo **zapisal tekmovalnem parašportu in še po poti paralimpijcev**. Tako, kot je to storil **Jernej Slivnik**, najuspešnejši slovenski paramučar, paraplegik, ki v teh dneh tekmuje na univerzijadi v Italiji, minuli vikend pa je zmagal na dveh tekmah v Avstriji,« pravi Gračner in spomni, da je prav na kampu Zveze paraplegikov Slovenije Jernej Slivnik prvič okusil smučanje na monoskiju.

Za smučanje na snegu je pri naših paraplegikih vse več zanimanja. Posebej novincem bodo tudi to pot pri prvih zavojih pomagale študentke delovne terapije iz Zdravstvene fakultete v Ljubljani in njihova mentorica mag. Alenka Plemelj, za kar se jim Zveza paraplegikov Slovenije iskreno zahvaljuje. »Na voljo pa bo tudi nekaj dodatne strokovne pomoči, ki jo potrebujemo za dobro izvedbo kampa,« še doda Gračner. »Ta kamp bo prihodnje leto dobil dodatno mednarodno noto. Preko projekta Erasmus+ želimo kamp nadgraditi in skušati narediti še kaj več za šport in rekreacijo,« je mnenja Gregor Gračner. (vir: Zveza paraplegikov Slovenije)

S ŠTIRIMI PREŠERNI VSTOPAMO V KULTURNO LETO

Katarina Lukešević

Vstopite v raziskovalni svet kulture

Foto: Katarina Lukešević

Komisijo zaključenega 17. natečaja za oblikovanje mestnega plakata Plaktivat, je najbolj prepričal **Marko Por** s svojim izvirnim delom, ki nosi naslov **Kulturno leto**. Na natečaj, ki je potekal pod motom »**Dober dan, kultura!**«, je bilo prijavljenih rekordnih 413 del iz 32 držav. Namen natečaja je spomniti družbo in posameznika na pozitiven **vpliv slovenske kulture**.

STANDARDI IN DOBRE PRAKSE VZPOSTAVITVE IN DELOVANJA NEODVISNIH MEHANIZMOV PO KONVENCIJI O PRAVICAH INVALIDOV

Vabimo vas na dogodek s strokovnjakoma **Odbora ZN za pravice invalidov**, na katerem bomo obravnavali ključne standarde in dobre prakse za vzpostavitev neodvisnih mehanizmov spremljanja izvajanja Konvencije o pravicah invalidov.

Zakaj je dogodek pomemben?

Slovenija še nima **vzpostavljenega neodvisnega mehanizma spremljanja**, ki bi bil skladen z zahtevami **drugega odstavka 33. člena Konvencije o pravicah invalidov**. Odbor ZN za pravice invalidov je Slovenijo že leta 2018 opozoril na to pomanjkljivost, Varuh človekovih pravic pa od leta 2019 izraža pripravljenost prevzeti to nalogo.

Dogodek je priložnost za poglobljeno razumevanje mednarodnih standardov, ki so ključni za oblikovanje ustreznega zakonodajnega okvira in učinkovito delovanje takšnega mehanizma. Na dogodku bosta predstavnik Odbora ZN za pravice invalidov predstavila mednarodne standarde in dobre prakse ter odgovorila na ključna vprašanja glede vzpostavitve in delovanja neodvisnega mehanizma spremljanja.

Na dogodku bodo udeleženci strokovnjakoma lahko postavljali vprašanja, da razjasnijo morebitne dileme glede standardov in praks. Namen dogodka je prispevati k boljšemu razumevanju vloge, mandata in potreb glede delovanja neodvisnega mehanizma spremljanja, vključno s sodelovanjem invalidov in invalidskih organizacij.

Vabilo na dogodek Varuha človekovih pravic

Foto: Varuh človekovih pravic

Dogodek je namenjen predstavnikom odločevalcev, invalidskim organizacijam in drugim organizacijam, ki delujejo na področju človekovih pravic, strokovnjakom s področja človekovih pravic ter drugi zainteresirani javnosti.

Datum: 30 januarja 2025

Čas: 9.00-12.00

Lokacija: Hiša Evropske unije, Dunajska cesta 20, Ljubljana

Dostopnost:

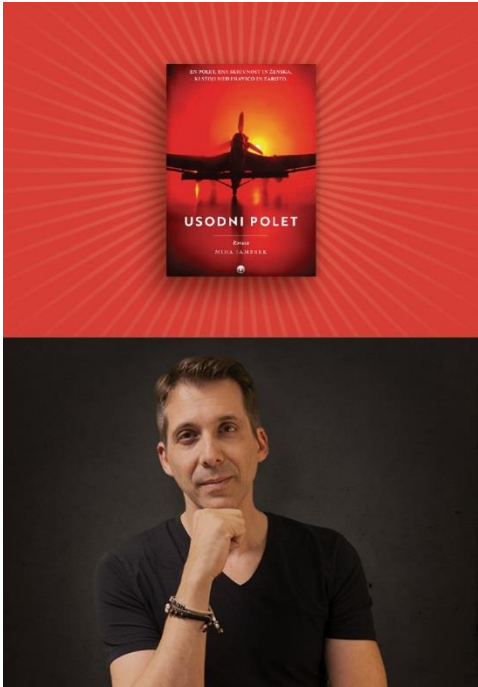
Na dogodku bo **zagotovljeno tolmačenje v angleški in slovenski jezik**. Dogodek bo tolmačen v **slovenski znakovni jezik**. **Prostor je opremljen s slušno zanko in je dostopen za gibalno ovirane osebe.**

Za več informacij smo vam na voljo preko e-pošte na center@varuh-rs.si ali telefonske številke **030 612 516**. Dogodek organizira Center za človekove pravice pri Varuhu človekovih pravic RS. (vir: Varuh človekovih pravic)

POHVALE

»Najlepša hvala za poslan časopis, menim, da prinaša pomembne informacije in dopolnjuje medijsko krajino pri nas ter vključuje skupine, ki velikokrat ostajajo spregledane,« je mnenja Meta Kojc iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

LITERARNI VEČER IN PREDSTAVITEV ROMANA USODNI POLET

Odkrijte zgodbo, ki nagovarja sodobni čas

OD ZGODBE DO PODOBE

Kdaj: 22. januar 2025 ob 18. uri
Kje: Mestni muzej Ljubljana, Gosposka
ulica 15, 1000 Ljubljana

Pridružite se nam na večeru, na katerem bomo odkrivali večplastno zgodbo romana *Usodni polet*, ki prepleta erotiko, literarno mojstrstvo ter aktualne teme, kot so letalstvo, korupcija in umetna inteligenca.

Dogodek je brezplačen.

Foto: Založba Primus

Toplo vabljeni na edinstven literarni večer in predstavitev **erotičnega trilerja Usodni polet**, ki bo potekal v sredo, **22. januarja 2025, ob 18. uri v Mestnem muzeju Ljubljana (Gosposka ulica 15 – pri Križankah)**.

O dogodku:

Podajte se na nepozabno potovanje, ki odpira vrata v zakulisje nastanka romana **Usodni polet** in ustvarjanja zgodb. V tem vznemirljivem trilerju avtor nagovarja aktualne teme današnjega časa – **od poučevanja v 21. stoletju do uporabe umetne inteligence v umetnosti**.

Roman, ki bo na voljo od **20. januarja dalje**, osvetljuje temačne plati letalstva, korupcije in političnih spletk ter prinaša poglobljeno zgodbo preiskovalke Martine Planič.

Gost večera, mag. Boštjan Miha Jambrek, filmski pedagog, publicist in avtor romana, bo spregovoril o:

- raziskovalnih in ustvarjalnih procesih, ki so oblikovali zgodbo,
- vizualni retoriki in pripovedovanju zgodb,
- izzivih in priložnostih umetne inteligence v umetnosti,
- načrtih za prihajajoče dogodke in delavnice v letu 2025.

Na dogodek se lahko **prijavite preko obrazca**: <https://www.mbjambrek.com/event-details/literarni-vecer-in-predstavitev-romana-usodni-polet-v-mestnem-muzeju-ljubljana/form>

Po dogodku bo avtor na voljo za vprašanja, izjave in pogovor z obiskovalci in mediji. (**vir**: Založba Primus)

Sporočevalca izdaja Zdrženje invalidov – Forum Slovenije, Linhartova 3, p.p. 3534, 1116 Ljubljana

Glavni in odgovorni urednik: Borut S. Pogačnik

Tajnica uredništva: Katarina Lukešević

Telefon: 041/381-679; e-naslov: info@zifs.si

Mednarodna standardna serijska številka: ISSN 2630 – 3639

Z odločbo Ministrstva za kulturo z dne 16.12.2020 je elektronski medij »Sporočevalec« v razvidu medijev pod zaporedno številko 2378.

Uredniški odbor sestavljajo: Borut Sever (FIHO), Luka Pavlin (ZDSSS), Anton Petrič (ZDGNS), Jože Globokar (ZPS), Anja Pišlar (Zveza Sožitje), Edvard Rednak (ZMS), Drago Perko (Zveza ŠIS – SPK), Irena Vovk Terčič (Zveza Sonček so.p.), Niko Kostjukovskij (predstavnik bralcev)

Izhajanje revije podpirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in Ministrstvo za kulturo.